T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ NOTU

22.12.2023

OCAK AYI SERVİKS (RAHİM AĞZI) KANSERİ FARKINDALIK AYI

Serviks Kanseri, serviks olarak adlandırılan, rahmin alt kısmının kanseri olup bu bölgenin yüzeyini oluşturan hücre tabakasının anormal hücrelere dönüşmesiyle ortaya çıkabilir. Bu hücrelerde oluşan değişikler çok yavaş seyirli olup öncelikle anormal hücre, sonra prekanseröz (kanser öncüsü) hücre ve en sonunda kanser hücresine dönüşüm olur. Kansere dönüşme süreci diğer bazı kanser türlerine göre daha uzundur. Serviks Kanseri, dünyada kadınlarda en sık görülen 5 kanser türünden biri olarak evresine göre daha derin dokulara ve uzak organlara yayılım gösterebilir.

Büyük ölçüde önlenebilir ve tedavi edilebilir bir hastalık olmasına rağmen Serviks Kanseri, gelişmekte olan ülkelerde çoğunlukla genç ve sosyoekonomik açıdan yoksun kadınları etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bir ülkede Serviks Kanserinden kaynaklı ölümü engellenen kadın sayısı o ülkenin sağlık hizmetleri yönünden gelişmişliği ve kadına verilen değer ile doğru orantılıdır. Serviks Kanserinin, tarama yöntemleri ile erken tanı alındığında hastalığa bağlı ölüm oranlarının büyük oranda azaltılabildiği kanıtlanmıştır.

Ocak Ayı, Serviks Kanseri Farkındalık Ayı olarak belirlenmiş olup dünyanın birçok ülkesinde hastalığa dikkat çekmek üzere farkındalık etkinlikleri düzenlenmektedir. Ülkemizde de farkındalık etkinlikleri tüm illerimizde yapılmakta, tarama programlarımız tanıtılarak halkımızı bu konuda bilinçlendirmeye çalışılmaktadır.

Serviks Kanserinin neredeyse tamamına yakını HPV'nin (Human Papilloma Virüsü) bazı tipleri nedeniyle oluşmaktadır. Bu HPV enfeksiyonu geçiren herkesin Serviks kanseri olacağı anlamına gelmez. HPV sadece tek bir çeşit virüs olmayıp bilinen 200'den fazla virüsten oluşan bir grubun adıdır. Çoğu insanda aktif enfeksiyona neden olmazlar ancak bazı yüksek riskli türlerle enfeksiyon yaygındır ve genital siğillere veya kansere neden olabilir. İnsanların %90'ında vücut enfeksiyonu kendi başına kontrol eder. Ancak yüksek riskli HPV tipleriyle, kalıcı HPV enfeksiyonu Serviks Kanserinin nedenidir.

Küresel olarak her yıl 625 bin civarında kadın ve yaklaşık 70 bin erkeğin HPV ile ilişkili kansere yakalandığı tahmin edilmektedir. Serviks Kanseri, dünya çapında tahminen 604.127 yeni vaka ve 341.831 ölümle, 2020 yılında kadınlarda kanser ve kanser ölümlerinin dördüncü önde gelen nedeni olmuştur. Kadınlarda HPV ile ilişkili kanserlerin %93'ünü Serviks Kanserleri oluşturmaktadır. Bu yönü ile Serviks Kanseri, Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından "önlenebilen bir ölüm nedeni" olarak tanımlanmakta ve bu hastalık için tüm dünyada tarama yapılması, her ülkenin kendi kontrol politikasını oluşturması önerilmektedir.

Bu doğrultuda Bakanlığımız, yürütülmekte olan kapsamlı sağlık programlarının içine Serviks Kanseri Taramalarını da almış ve büyük bir başarı ile yürütmeye devam etmektedir. Ülkemiz, dünyada ulusal bazda Serviks Kanseri Tarama Programı başlatıp sürdürebilen nadir ülkelerdendir. Ulusal Serviks Kanseri Tarama Programı, 2014 yılına kadar PAP- Smear testi ile yürütülmekteydi. 2014 yılı Ağustos ayından itibaren sensitivitesi daha yüksek olan HPV-DNA testine geçilmiştir.

Serviks Kanseri Neden Önemli?

Serviks kanseri, dünyada kadınlarda meme kanseri, kalın bağırsak ve akciğer kanserlerinden sonra dördüncü sırada görülürken, ülkemizde onuncu sırada yer almaktadır. En son yayımlanan resmi verilere göre; ülkemizde Serviks kanserinin görülme sıklığı yüz binde 4,2'dir. Bir yıl içerisinde yaklaşık 2.125 kadın serviks kanseri tanısı almıştır.

- Serviks kanseri önlenebilen bir hastalıktır.
- Serviks kanseri erken teşhis edildiğinde yüksek oranda tedavi edilebilir bir kanser türüdür.

Risk Faktörleri Nelerdir?

- 30 yaşın üzerinde olup tedavi edilmemiş Human Papilloma Virüs (HPV) ve/veya cinsel yolla bulaşan diğer enfeksiyonların olması,
- Çok doğum yapmak ve ilk doğumu erken yaşta yapmak,
- Erken yaşta (16 yaş öncesi) aktif cinsel yaşama başlamak,
- Birden fazla cinsel partnerin olması,
- Sigara içmek,
- Düşük sosyoekonomik düzeye sahip olmak,
- Zayıflamış bağışıklık sistemi (İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü/HIV gibi) hastalıkların olması.

Belirtileri Nelerdir?

Serviks'te kanser öncesinde gelişen değişiklikler genellikle belirti vermeyip ancak pelvik muayene, Pap Smear testi ve HPV testleri ile erken dönemde tespit edilebilmektedir.

Aşağıdaki belirtilerden herhangi biriyle karşılaşırsanız hemen hekiminize başvurunuz:

- Vajinadan artan miktarda veya alışılmadık türde akıntı geliyorsa,
- Sırt, bacak veya kadın cinsel organlarının olduğu bölgede ağrı hissi varsa,
- Yorgunluk, kilo kaybı, iştahsızlık gelişmişse,

- Tek ya da iki bacakta şişkinlik varsa,
- İdrar yaparken ağrı hissedilirse,
- Normal adet dönemi dışındaki zamanlarda lekelenme tarzında hafif kanama oluyorsa,
- Normalden daha uzun süren veya daha ağır olan âdet kanaması söz konusu ise,
- Cinsel ilişki sırasında veya sonrasında kanama veya ağrı varsa,
- Menopoz sonrası kanama olursa.

Erken Teşhis

Tarama ve erken teşhis ile tedavisi mümkün olan Serviks kanseri, günümüzde kanserden ölüm nedenleri arasında çok geride yer almaktadır. Serviks kanseri HPV ile ilişkili olan en yaygın hastalıktır. Neredeyse tüm Serviks kanserleri HPV enfeksiyonu nedeniyle gelişmektedir. HPV ayrıca kadın ve erkeklerde cinsel organ, baş-boyun ve ağız boşluğu kanserlerine de neden olmaktadır. HPV'nin tespiti, erken dönemde serviksteki kanser öncülü değişikliklere işaret ederek kanser teşhisini kolaylaştırmaktadır. Günümüzde serviks kanserini önlemeye veya erken tanıya yardımcı olmak üzere geliştirilmiş iki tarama testi yaygın şekilde kullanılmaktadır.

- **HPV testi;** Serviksteki hücresel değişikliklere neden olabilecek virüsün, serviks hücrelerinde tespiti esasına dayanan bir testtir.
- **Pap Smear testi;** uygun şekilde tedavi edilmezse Serviks kanserine dönüşebilecek olan kanser öncülü durumları (Servikteki hücre değişiklikleri) arama esasına dayanan bir testtir.

Her iki test de son derece basit ve ağrısız işlemlerdir.

Serviks kanseri Dünya Sağlık Teşkilatı (DST tarafından) "önlenebilen bir ölüm nedeni" olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde uygulanan Ulusal Kanser Tarama Programı uyarınca, tarama standartlarımız doğrultusunda 30-65 yaş arası kadınlarımıza 5 yılda bir ücretsiz olarak HPV-DNA testi ile tarama yapılmaktadır.

Tarama Testleri Nerelerde Yapılabilir?

81 İlimizde Aile Sağlığı Merkezleri, Toplum Sağlığı Merkezleri, Sağlıklı Hayat Merkezleri ve Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezlerinde (KETEM); Kırsal ve dezavantajlı gruplara da mobil tarama araçları ile söz konusu tarama hizmetleri **ÜCRETSİZ** olarak verilmektedir. Ayrıca; kamu ve üniversite hastaneleri ile özel hastanelerde de PAP-Smear testi ile fırsatçı taramalar devam etmektedir.

Tedavi

Erken dönemde saptandığında ek bir başka tedaviye ihtiyaç olmadan tümör cerrahi olarak çıkartılabilir. Eğer daha ileri bir safhada karşılaşılmışsa kemoterapi ve radyoterapi verilmektedir. Hangi tedavinin kime ve nasıl uygulanacağı evreye göre değişmektedir.

Korunma

- HPV'nin en çok kanser yapan tiplerine karşı geliştirilen ve koruyuculuğu yüksek olan aşılar mevcuttur. Dünya Sağlık Teşkilatı, serviks kanserine karşı 9-14 yaşlarındaki kız ve erkek çocuklara aşı yapılmasını önermektedir.
- 30 yaşından itibaren tarama testlerini düzenli bir şekilde yaptırmak.
- Güvenli cinsel ilişki konusunda danışmanlık almak.
- Erkeklerin sünnet olması.
- Sigara kullanmamak.

Bu kapsamda, Ocak Ayı Serviks Kanseri Farkındalık Etkinliklerinde kullanılabilecek temalar aşağıda yer almaktadır.

1."Serviks kanserini önlemek için, bilgilenin, bilgilendirin, doğru bilgiye ulaşın. Bilinçli toplum sağlıklı gelecektir!"

2. Dünya Sağlık Teşkilatı'nın verilerine göre rahim ağzı kanseri dünyada ortadan kaldırılabilecek ilk kanser türü olarak gösterilmektedir.

Serviks kanseri, aşılama, tarama ve etkin tedavi için kapsamlı bir yaklaşımla bir halk sağlığı sorunu olarak birkaç nesil içinde sonlandırılabilir!

3. Serviks kanserinden korunmak için;

Doktor kontrollerinizi ihmal etmeyin.

Tarama testlerinizi düzenli yaptırın.

Tütün ve tütün ürünlerinden uzak durun.

Obeziteye karşı önlem alın.

Sağlıklı beslenin.

Bağışıklık sisteminizi güçlendirin.

Cinsel yolla bulaşabilecek hastalıklara karşı tedbirli olun.

"BİLGİLENİN, BİLGİLENDİRİN, DOĞRU BİLGİYE ULAŞIN"